

LISTOPAD

Język polski klasa VIII

aktualizacja 30.10.2018

„Myśli i słowa”

Wymogi podstawy programowej

Uczeń:

- rozróżnia gatunki epiki, liryki, dramatu, w tym: pamiętnik, komedia, fraszka, sonet, pieśń, tren, ballada, epopeja, tragedia – i wymienia ich podstawowe cechy oraz wskazuje cechy gatunkowe czytanych utworów literackich;
- wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, społeczny;
- wykorzystuje w interpretacji tekstów literackich elementy wiedzy o historii i kulturze;
- rozróżnia treść i zakres znaczeniowy wyrazu.

Zadania do wykonania:

Sprawdzian CV

1. Uzupełnij zdanie.

Skrót CV pochodzi od łacińskiego sformułowania „.....”
i oznacza dosłownie „.....”.

2. Zaznacz pięć punktów zawierających prawdziwe informacje na temat zasad pisania CV.

- a) CV rozpoczynamy zazwyczaj formułą grzecznościową.
- b) Umieszcza się w nim najważniejsze informacje dotyczące osoby starającej się o pracę, uporządkowane według przyjętego kryterium.
- c) Pracodawca powinien znaleźć w CV dane na temat wykształcenia, doświadczenia zawodowego, osiągnięć i umiejętności osoby ubiegającej się o stanowisko.
- d) CV ma charakter bardzo szczegółowego sprawozdania ze wszystkich zdobytych doświadczeń zawodowych.
- e) W CV należy umieścić dokładne dane osobowe.
- f) CV skierowane jest zawsze do określonego adresata.
- g) Do dokumentu można dołączyć zdjęcie.
- h) Podpis nadawcy powinien być wykonany odręcznie.

Napisz CV Skawińskiego, bohatera utworu „Latarnik” H. Sienkiewicza.

Czasy wojny i okupacji

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania od 1. do 10.

Władysław Szpilman

Pianista

Fragmenty

Francja i Anglia przyłączyły się do wojny dopiero 3 września.

Tego dnia, mimo że zegar wskazywał już godzinę jedenastą, znajdowałem się ciągle jeszcze w domu. Radio pozostawialiśmy włączone przez cały czas, nie chcąc uronić żadnej z najświeższych wiadomości. Jednakże wiadomości z frontu nie spełniały naszych oczekiwań. Wprawdzie nasza kawaleria wkroczyła do Prus Wschodnich, a nasze samoloty bombardowały niemieckie pozycje wojskowe, jednak polskie wojsko musiało ciągle wycofywać się z zajętych już terenów w związku z militarną przewagą wroga. Jakże to było możliwe, skoro Niemcy mieli samoloty i czołgi z tektury oraz syntetyczną benzynę, która ponoć nie nadawała się nawet do tego, by napełniać nią zapalniczki – jak głosiła nasza propaganda wojskowa. [...]

27 września, w środę, Warszawa skapitulowała. [...]

Parę dni później na murach Warszawy pojawiły się dwujęzyczne obwieszczenia niemieckiego komendanta, w których obiecywał polskiej ludności pracę, a także opiekę niemieckiego państwa. Specjalny akapit poświęcony był w nich Żydom, którym gwarantowano zachowanie wszelkich praw, nietykalność majątkową, a także pełne bezpieczeństwo. [...]

Wywieszono pierwsze niemieckie zarządzenia, których nieprzestrzeganie miało być karane śmiercią. Najważniejsze z nich dotyczyło handlu chlebem: każdy, kto będzie sprzedawał lub kupował pieczywo po cenie wyższej niż przed wojną i będzie na tym przyłapany, podlegał karze śmierci przez rozstrzelanie. [...] Zakazu nigdy nie zniesiono, a że wszyscy kupowali i jedli chleb przez całe pięć lat wojny, musiano by wykonać miliony takich wyroków śmierci w całej Generalnej Guberni. [...]

Krótko potem pojawiły się nowe szykany, skierowane głównie przeciwko Żydom. Niemcy zaczęli przejmować na własność nieruchomości znajdujące się w posiadaniu żydowskim. Ogłoszono też, że żadna rodzina nie ma prawa posiadać więcej niż dwa tysiące złotych. Pozostałe oszczędności oraz przedmioty wartościowe należało zdeponować w banku. Oczywiście nikt nie był tak naiwny, by oddać cokolwiek dobrowolnie w ręce wroga. My również zdecydowaliśmy, że wszystko ukryjemy, mimo iż cały nasz dobytek składał się z kieszonkowego złotego zegarka ojca oraz pięciu tysięcy złotych w gotówce. [...]

Wśród wielu uciążliwych, skierowanych przeciw Żydom zarządzeń było jedno niepisane, którego należało bezwzględnie przestrzegać: mężczyźni pochodzenia żydowskiego musieli się pokłonić przed każdym napotkanym niemieckim żołnierzem. Ten idiotyczny i obraźliwy nakaz doprowadzał Henryka i mnie do białej gorączki. Robiliśmy wszystko, co było w naszej mocy, by go omijać. Gdy z daleka widzieliśmy nadchodzącego Niemca, przechodziliśmy na drugą stronę ulicy, a gdy nie udawało się uniknąć konfrontacji, odwracaliśmy głowę, udając, że go nie widzimy, mimo iż zawsze groziło to co najmniej pobiciem.

Zupełnie inaczej postępował ojciec. Wyszukiwał większe ulice, by się po nich przechadzać i kłaniając się, pozdrawiał Niemców w przesadnym, ironicznym geście, zachwycony, gdy taki wojskowy, zmylony jego radosną twarzą, odpowiadał mu uprzejmie i z uśmiechem, jak komuś dobrze znanemu. [...]

Co parę dni pojawiały się nowe rozporządzenia, pozornie nic nieznaczące, ale dające nam wciąż do zrozumienia, że Niemcy o nas myślą i zapomnieć nie zamierzają.

Zakazano Żydom używania kolei. Musieli uiszczać czterokrotnie wyższą niż Aryjczycy opłatę za przejazd tramwajem. Rozeszły się też pierwsze pogłoski o tworzeniu getta. [...]

Coraz częściej niemieckie bandy nachodziły mieszkania Żydów, okradając je z wartościowych przedmiotów i mebli, które wywożono ciężarówkami. Przerażeni ludzie wyzbywali się co cenniejszych rzeczy, by zastąpić je bezwartościowymi, które nie nęciłyby już nikogo. My także sprzedaliśmy prawie wszystko, co mogłoby mieć jakąś wartość, ale nie z obawy przed napadami, lecz dlatego, że powodziło nam się coraz gorzej. Nikt z naszej rodziny nie miał żyłki handlowej. Regina [...] szybko zrezygnowała z handlu, by zająć się dawaniami korepetycji. Ojciec, matka i Halina udzielali lekcji muzyki, a Henryk uczył angielskiego. Tylko ja nie mogłem się zmusić w tym czasie do jakiegokolwiek pracy zarobkowej. Pograżony w głębokiej depresji, zdobywałem się tylko od czasu do czasu na pracę nad instrumentacją mojego koncertina¹. [...]

Bramy getta zamknięto 15 listopada. [...] W od dawna już przepelnionej dzielnicy, w której mogło zmieścić się sto tysięcy, musiało teraz żyć ponad pół miliona ludzi.

Na tle ciemnej ulicy widać było oświetloną reflektorami, wyciosaną ze świeżego drewna kratę bramy getta, oddzielającą nas od ludzi wolnych, rozlokowanych na wystarczającej przestrzeni w pozostałej części tej samej Warszawy.

I bramy tej nie wolno było od tego dnia nikomu z nas przekroczyć.

W. Szpilman, *Pianista*, Kraków 2000.

¹ *Concertino – mały koncert solowy z towarzyszeniem orkiestry.*

1. Oceń, czy informacje dotyczące narratora są prawdziwe. Wybierz T, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub N, jeśli jest fałszywe. (1 p.)

1.	Narratorem jest Żyd – Władysław Szpilman.	T	N
2.	Narrator nie trafił do warszawskiego getta.	T	N
3.	Narrator miał dwie siostry i brata.	T	N

2. Zacytuj fragment, w którym polska propaganda wojskowa zapewniała Polaków, że Niemcy nie mają dostatecznej siły militarnej. (1 p.)

.....
.....
.....

3. Sformułowanie: *dwujęzyczne obwieszczenie niemieckiego komendanta* oznacza, że komunikat był w języku (1 p.)

- A. polskim i jidisz.
- B. niemieckim i jidisz.
- C. polskim i niemieckim.
- D. niemieckim i rosyjskim.

4. Które przykłady działań Niemców świadczą o tym, że nie dotrzymani oni obietnic dotyczących nietykalności majątkowej Żydów? (1 p.)

1.	Niemcy przejmowali na własność nieruchomości należące do Żydów.
2.	Niemcy zabronili Żydom korzystania z kolei.
3.	Niemcy nakazywali Żydom zdeponować w banku oszczędności oraz wartościowe przedmioty.
4.	Żydzi musieli się kłaniać żołnierzom niemieckim.

Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A. Wszystkie odpowiedzi są poprawne.
- B. Odpowiedzi 1. i 3. są poprawne, a 2. i 4. – błędne.
- C. Tylko odpowiedź 4. jest błędna, pozostałe są poprawne.
- D. Tylko odpowiedź 2. jest błędna, pozostałe są poprawne.

5. Zakaz sprzedawania i kupowania pieczywa po cenach wyższych niż przed wojną (1 p.)

- A. dotyczył tylko Żydów.
- B. był bezwzględnie respektowany.
- C. obowiązywał przez pięć lat wojny.
- D. doprowadził do śmierci milionów Polaków.

6. Narrator oraz Henryk nie chcieli się kłaniać Niemcom, ponieważ (1 p.)

- A. wstydzili się, że są Żydami.
- B. ojciec surowo im tego zabronił.
- C. było to sprzeczne z zasadami ich religii.
- D. uważali ten nakaz za obraźliwy i idiotyczny.

7. Żydzi sprzedawali cenne rzeczy i zastępowali je bezwartościowymi przedmiotami, ponieważ (1 p.)

- A. obawiali się napadów niemieckich band.
- B. chcieli uciec z okupowanej Polski.
- C. powodziło im się coraz gorzej.
- D. musieli przenieść się do getta.

8. W zdaniu: *My także sprzedaliśmy prawie wszystko, co mogłoby mieć jakąś wartość, ale nie z obawy przed napadami, lecz dlatego, że powodziło nam się coraz gorzej* zaimki *my* oraz *nam* odnoszą się (1 p.)

- A. do całego narodu żydowskiego.
- B. tylko do Polaków.
- C. do Żydów i Polaków.

D. do rodziny narratora.

9. Napisz, w jaki sposób poszczególne osoby z rodziny narratora zarabiała na życie w okupowanej Warszawie. (2 p.)

.....

.....

.....

.....

10. Podkreśl wydarzenia historyczne z okresu II wojny światowej przywołane przez narratora w tekście. (2 p.)

wybuch II wojny światowej, przystąpienie Anglii i Francji do wojny,
wejście wojsk radzieckich na terytorium Polski we wrześniu 1939 r., kapitulacja Warszawy,
zamknięcie bram getta warszawskiego, kapitulacja Francji

11. Podaj synonim czasownika *prześladować*. (1 p.)

.....

12. Zaznacz zdanie prawdziwe dotyczące getta w Warszawie. (1 p.)

- A. W getcie działały teatry, w których wystawiano poważne i komediowe sztuki.
- B. Na terenie getta organizowano koncerty.
- C. W getcie działały liczne kabarety.
- D. Wszystkie wypowiedzenia są prawdziwe.

13. Wyjaśnij, co znaczy termin *Holokaust*. (1 p.)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

14. Rozstrzygnij, czy informacje dotyczące „Pamiętnika z powstania warszawskiego” są prawdziwe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, oraz F, jeśli jest fałszywe. (1 p.)

1.	Narrator przedstawia wydarzenia z perspektywy widzenia cywila.	P	F
2.	Miron Białoszewski ukazuje wszystkie zdarzenia z punktu widzenia powstańca.	P	F
3.	Narrator odzwierciedla w utworze własne przeżycia i doświadczenia związane z powstaniem warszawskim.	P	F

15. Wymień trzy cechy gatunkowe pamiętnika. (3 p.)

-
-
-

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania od 16. do 19.

Krzysztof Kamil Baczyński
Z głową na karabinie

Nocą słyszę, jak coraz bliżej
drżąc i grając krąg się zaciska.
A mnie przecież zdrój rzeźbił chyży,
wyhuštała mnie chmur kołyska.

A mnie przecież wody szerokie
na dźwigarach swych niosły płatki
bzu dzikiego; bujne obłoki
były dla mnie jak uśmiech matki.

Krąg powolny dzień czy noc krąży,
ostrzem świszcząc tnie już przy ustach,
a mnie przecież tak jak i innym
ziemia rosła tęga – nie pusta.

I mnie przecież jak dymu laska
wytryskała gołębia młodość;
teraz na dnie śmierci wyrastam
ja – syn dziki mego narodu.

Krąg jak nożem z wolna rozcina,
przetnie światło, zanim dzień minie,
a ja prześpię czas wielkiej rzeźby
z głową ciężką na karabinie.

Obskoczony przez zdarzeń zamęt,
kręgiem ostrym rozdarty na pół,
głowę rzucę pod wiatr jak granat,
piersi zgniecie czas czarną łapą;

bo to była życia nieśmiałość,
a odwaga – gdy śmiercią niosło.
Umrzeć przyjdzie, gdy się kochało
wielkie sprawy głupią miłością.

4 grudzień 1943 r.

K.K. Baczyński, *Wybór poezji*, Wrocław 1998.

16. Co było najważniejszą wartością dla pokolenia Kolumbów, do którego należał Krzysztof Kamil Baczyński?
(1 p.)

.....
.....

17. Jakie były dzieciństwo i młodość podmiotu lirycznego? (1 p.)

- A. Smutne, ponieważ wychował się bez matki.
- B. Beztroskie, wesołe, pełne marzeń.
- C. Spokojne, beztroskie, nudne.
- D. Poważne, z perspektywami na przyszłość.

18. Zacytuj fragment utworu, w którym osoba mówiąca wyraża obawę wobec życia i odwagę wobec śmierci. (1 p.)

.....
.....

19. Wybierz właściwe uzupełnienia zdania. Zaznacz odpowiednią cyfrę i literę. (1 p.)

Wiersz „Z głową na karabinie” jest przykładem

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Sprawdzian

Rodzaje i gatunki literackie

Podsumowanie wiadomości

1. Umieść we właściwych miejscach schematów cyfry oznaczające cechy charakterystyczne różnych rodzajów literackich.

12 p.

1 tematem utworów są przeżycia, emocje i przekonania podmiotu lirycznego;
2 akty i sceny, **3** narrator; **4** podmiot liryczny; **5** zdarzenia i działania postaci ukazane są bezpośrednio, za pomocą dialogu; **6** obrazy poetyckie;
7 przedstawione wydarzenia są powiązane czasowo i przyczynowo;
8 tekst główny i poboczny; **9** strofy; **10** zasada trzech jedności; **11** wątki;
12 fabuła

epika

liryka

dramat

2. Wpisz w kratki literę L przy gatunkach lirycznych, literę E – obok gatunków epickich, a literę D – przy gatunkach zaliczanych do dramatu.

8 p.

powieść

edia

fraszka

ela

hymn

pieśń

sonet

tragedia antyczna

3. Napisz, do jakich gatunków epickich należą zamieszczone teksty.

2 p.

Henryk Sienkiewicz

Krzyżacy

Fragment

Już serca w obu wojskach były jak młoty, ale trąby nie dawały jeszcze znaku do boju. Nastąpiła cięższa może od samej bitwy chwila oczekiwania. Na polu między Niemcami a armią królewską wznosiło się od strony Tannenberga kilka odwiecznych dębów, na które powłazili chłopcy miejscowi, aby patrzeć na zapasy tych wojsk tak olbrzymich, jakich od niepamiętnych czasów świat nie widział.

Gatunek literacki:

Agatha Christie

Hydra lernejska

Fragment

– ...No więc, panie Poirot, to całkiem proste. Nieco ponad rok temu zmarła moja żona. Ostatnie kilka lat spędziła przykuta do łóżka. I wszyscy, oni wszyscy mówią, że to ja ją zabiłem... że ją otrujęm!
– Hm... – mruknął Poirot. – A otrujęm ją pan?
– Panie Poirot! – Doktor Oldfield zerwał się na nogi.
– Proszę się uspokoić i usiąść – rzekł detektyw. – A zatem przyjmujemy, że nie otrujęm pan żony.

Gatunek literacki:

4. Podkreśl w podanym fragmencie didaskalia. Wyjaśnij, co oznacza ten termin.

2 p.

Juliusz Słowacki

Balladya

Fragment

BALLADYNA *przerażona*

Kto to?... zawołał ktoś?... czy to ja sama
Za siebie samą modliłam się?... Żmija,
Kobieta, siostra – nie siostra. Krwi plama

didaskalia –

5. Wpisz obok definicji nazwy odpowiednich gatunków literackich.

5 p.

..... – uroczysta pieśń pochwalna sławiąca bóstwo, bohaterskie czyny lub powszechnie cenione wartości

..... – krótki utwór liryczny o różnorodnej tematyce, zakończony puentą

..... – utwór poświęcony zmarłej osobie, rozpamiętujący jej czyny i zalety oraz wyrażający żal po jej śmierci

..... – krótki utwór wierszowany, którego bohaterami są zazwyczaj zwierzęta i ludzie, rzadziej rośliny i przedmioty; zawiera morał, czyli pouczenie wyrażone wprost lub wynikające z treści utworu

..... – gatunek mieszany, opowiada o legendarnych lub historycznych zdarzeniach, odwołuje się do wierzeń ludowych, podań i baśni

6. Określ i krótko scharakteryzuj rodzaj narracji występujący w zamieszczonych tekstach.

4 p.

Maria Dąbrowska

Przyjaźń

Fragment

Kiedy pewnego dnia odpoczywał [...] na werandzie przy podwieczorku, zobaczył, że pod jaśminami ktoś stoi. Stoi chłopiec ubrany, tak jak często bywają ludzie na wsi, w odzież mającą kolor ziemi. [...]

– Po co przyszedłeś? – zapytał Karol, nie ruszając się z miejsca.

narracja –

.....

Karolina Lanckorońska

Wspomnienia wojenne

Fragment

Wtem, 4 sierpnia, przyszła do mnie strażniczka, wyraźnie bardzo zmieszana, i powiedziała mi, że ma rozkaz przeprowadzenia mnie na „oddział niemiecki”. Oddział niemiecki to był osobny budynek na dziedzińcu, świeżo przebudowany i adaptowany, zupełnie od reszty oddzielony, pilnowany wyłącznie przez Niemców, gdzie też siedziało sporo Niemców oraz najciężsi więźniowie polityczni, zupełnie odosobnieni.

narracja –